

ТАЛЮТА ІРИНА, здобувачка вищої освіти

Науковий керівник - **ПОБЕРЕЖЕЦЬ ГАННА**, кандидат історичних наук,
доцент кафедри українознавства

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ

Компетентнісний підхід у освіті став основною парадигмою в розв'язанні питань розвитку освіти багатьох країн світу. Його впровадження у навчальні програми та системи навчання пов'язане з необхідністю формування у молоді не лише знань, але й умінь та навичок, які необхідні для ефективної життєдіяльності в сучасному світі. Термін «компетентність» в освітньому контексті позначає здатність особистості застосовувати набуті знання та навички для вирішення конкретних задач у реальних життєвих ситуаціях.

Значення компетентнісного підходу полягає в тому, що він орієнтується на практичне застосування навчальних досягнень. Викладачі при цьому не просто передають знання, а й активно сприяють розвитку у здобувачів здатності використовувати ці знання в конкретних умовах. Це сприяє створенню активного та ефективного навчального процесу, який зосереджений на розвитку навичок вирішення проблем, критичного мислення, а також на формуванні здатності адаптуватися до змінних умов життя [1].

В основі компетентнісного підходу лежить ідея, що освіта повинна бути орієнтована на реальні потреби сучасного суспільства. Порівняно з традиційним підходом, який зазвичай акцентував увагу на засвоєнні абстрактних знань, компетентнісний підхід передбачає акцент на навчання для практичного застосування. Здобувачі повинні отримати не лише теоретичні знання, але й розвинути вміння їх використовувати. Зокрема, це стосується умінь комунікації, роботи в команді, здатності до самоосвіти та саморозвитку, а також навичок прийняття рішень в умовах нестабільності.

Один із важливих аспектів компетентнісного підходу полягає в інтердисциплінарності. В умовах швидких змін науково-технічного прогресу та розвитку глобальних викликів, вміння працювати у різних галузях знань є надзвичайно важливим. Окрім того, це дозволяє розвивати універсальні навички, які можуть бути корисними в різних сферах діяльності. У цьому контексті важливими є також міжособистісні та соціальні навички, оскільки розвиток компетентності передбачає не лише знання, але й здатність ефективно взаємодіяти з іншими людьми, брати на себе відповідальність за спільну роботу [2].

Крім того, важливим моментом компетентнісного підходу є взаємодія між закладами освіти та роботодавцями, що сприяє набуттю здобувачами освіти практичного досвіду та розумінню реальних вимог ринку праці. Співпраця з підприємствами, організаціями та установами дозволяє інтегрувати практичні кейси, стажування та дуальну освіту в навчальний процес, що допомагає студентам застосовувати отримані знання у реальних умовах. Такий підхід

сприяє розвитку професійних компетенцій, адаптивності до сучасних викликів і підвищенню конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Освіта, орієнтована на потреби суспільства та економіки, дозволяє не лише забезпечити якісну підготовку фахівців, але й сприяє інноваційному розвитку різних сфер діяльності.

Підхід, орієнтований на розвиток компетентності, визначає ключові компетенції, які повинні бути сформовані у кожного здобувача. Це знання у певній галузі, здатність працювати з інформацією, навички соціальної взаємодії, вміння вирішувати проблеми, а також готовність до постійного навчання і самовдосконалення. Крім того, компетентнісний підхід наголошує на важливості розвитку емоційного інтелекту та вміння працювати з власними емоціями та переживаннями [3].

Завдання освіти в рамках компетентнісного підходу полягає у тому, щоб сформувати у молоді різного віку навички та вміння, які можна було б застосовувати у реальному житті, у професійній діяльності, а також у міжособистісних стосунках. Це не лише підвищує якість освіти, але й сприяє формуванню активної, здатної до змін особистості. Ключовим є те, що компетентнісний підхід заохочує здобувачів бути не лише споживачами знань, але й їх активними творцями [4].

Для ефективної реалізації компетентнісного підходу в освіті необхідна зміна традиційних методів навчання. Важливо застосовувати активні методи навчання, які залучають здобувачів до реальних ситуацій, завдань, проблемних ситуацій, де вони можуть застосовувати свої знання та навички. Це передбачає використання проєктної роботи, навчання через досвід, а також інших методів, які дозволяють інтегрувати знання з різних дисциплін.

З впровадженням компетентнісного підходу виникає необхідність у перегляді критеріїв оцінки навчальних досягнень. Оцінка більше не повинна обмежуватися лише тестами на знання, а має включати у себе оцінку умінь застосовувати знання в практичних ситуаціях. Це передбачає більш гнучкий та різноманітний підхід до оцінювання, включаючи в себе такі інструменти, як портфоліо, самооцінка та взаємооцінка [5].

Розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для ефективного впровадження компетентнісного підходу в освіті. Використання інтерактивних платформ, онлайн-курсів, віртуальних симуляторів та інших цифрових інструментів сприяє формуванню практичних навичок і створенню реальних навчальних ситуацій. Сучасні технології дозволяють персоналізувати навчальний процес, забезпечуючи адаптацію навчальних матеріалів під потреби конкретного здобувача освіти. Завдяки цифровим ресурсам розширюються можливості для самостійного навчання та розвитку, що відповідає концепції безперервного навчання протягом усього життя. Це сприяє не лише засвоєнню знань, а й розвитку критичного мислення, вміння працювати з інформацією, а також комунікаційних та дослідницьких навичок.

Отже, компетентнісний підхід в освіті сприяє розвитку не лише теоретичних знань, але й практичних умінь, необхідних для ефективної

життєдіяльності у сучасному світі. Він орієнтований на вирішення реальних завдань і проблем, що дозволяє здобувачам адаптуватися до змінюваних умов і активно взаємодіяти в суспільстві. Інтердисциплінарність, розвиток соціальних навичок та емоційного інтелекту стають важливими аспектами компетентнісного підходу. Зміна традиційних методів навчання, застосування активних та інтегрованих методів допомагає створити умови для глибшого засвоєння знань і розвитку навичок. Перегляд критеріїв оцінки та використання інструментів, як портфоліо та самооцінка, дозволяє більш точно вимірювати досягнення здобувачів.

Список використаних джерел:

1. Сембрат А. Л. Теоретичні основи компетентнісного підходу в сучасній освіті: світовий досвід. The Scientific Heritage, 2021, (68-5), 11-15.
2. Дудко С. Г. Теоретичні засади компетентнісного підходу в освітньому процесі загальноосвітнього закладу. Доступно за посиланням: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/38301> (дата звернення: 14.02.2025).
3. Опанасенко В. Міждисциплінарний підхід як основа компетентнісного підходу в закладах вищої освіти. Перспективи та інновації науки, 2023, (9 (27)).
4. Кочерга Є. В. Розвиток здоров'язбережувальної компетентності вчителів хімії в закладах післядипломної освіти (Doctoral dissertation). Теорія і методика професійної освіти, Київ, 2021. 326 с. Доступно за посиланням: https://ihed.org.ua/wpcontent/uploads/2021/03/Kocherha_E_05-04-2021_disertac.pdf.
5. Лебедик Л. В. Компетентнісний підхід до визначення вимірників професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти. В кн. Г. Л. Єфремов (Ред.), Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти: збірник наукових статей. С. 131-135.

